

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ УМОВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

С. М. Сілюкова

*Класичний приватний університет,
70 Б, вул. Жуковського, м. Запоріжжя, Україна, 69002.*

E-mail: n.latynin@mail.ru

Отримана 26 вересня 2013, прийнята 22 листопада 2013.

Анотація. Дається визначення інвестиціям, інвестиційній діяльності, а також державному регулюванню інвестиційної діяльності згідно з чинним законодавством. Наводиться перелік документів, що є основою для прийняття рішення про інвестування загальнодержавних бюджетних коштів. Визначено інструменти, за допомогою яких здійснюється регулювання умов інвестиційної діяльності (вплив на приватні інвестиційні рішення), та фактори, що впливають на інвестиційну політику держави. Здійснено класифікацію існуючих нормативно-правових актів за ознаками типів інвестиційних відносин, а саме, які регулюють: основні елементи інвестиційних відносин; інвестиційні відносини професійних суб'єктів інвестиційної діяльності; інвестиційні відносини непрофесійних суб'єктів інвестиційної діяльності; інвестиційні відносини за участю держави і органів місцевого самоврядування; іноземне інвестування в Україні; інвестування із України; інвестиційну діяльність в окремих галузях економіки України; інвестиційну діяльність в спеціальних (вільних) економічних зонах України; режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку; режими інвестиційної діяльності у рамках технопарків України. Визначено етапи становлення державного регулювання іноземного інвестування в Україні.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, державне регулювання інвестиційної діяльності, інвестиційні відносини.

ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ УСЛОВИЙ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

С. М. Сілюкова

*Классический приватный университет,
70 Б, ул. Жуковского, г. Запорожье, Украина, 69002.*

E-mail: n.latynin@mail.ru

Отримана 26 вересня 2013, прийнята 22 листопада 2013.

Аннотация. Дается определение инвестициям, инвестиционной деятельности, а также государственному регулированию инвестиционной деятельности согласно действующему законодательству. Приводится перечень документов, являющихся основанием для принятия решения об инвестировании общегосударственных бюджетных средств. Определены инструменты, с помощью которых осуществляется регулирование условий инвестиционной деятельности (влияние на частные инвестиционные решения), и факторы, влияющие на инвестиционную политику государства. Осуществлена классификация существующих нормативно-правовых актов по признакам типов инвестиционных отношений, а именно, регулирующие: основные элементы инвестиционных отношений; инвестиционные отношения профессиональных субъектов инвестиционной деятельности; инвестиционные отношения непрофессиональных субъектов инвестиционной деятельности; инвестиционные отношения с участием государства и органов местного самоуправления; иностранное инвестирование в Украине; инвестирования из Украины; инвестиционной деятельности в отдельных отраслях экономики Украины; инвестиционной деятельности в специальных (свободных) экономических зонах Украины;

режим инвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку; режими інвестиційної діяльності в рамках технопарків України. Определены этапы становлення державного регулювання іноземного інвестування в Україні.

Ключевые слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, державне регулювання інвестиційної діяльності, інвестиційні відносини.

STATE REGULATION OF THE CONDITIONS OF INVESTMENT ACTIVITY IN UKRAINE

Svetlana Silyukova

Classical Private University,

70 B, Zhukovsky street, Zaporozhye, Ukraine, 69002.

E-mail: n.latynin@mail.ru

Received 26 September 2013, accepted 22 November 2013.

Abstract. Given the definition of investment, investment activity, and public regulation of investment activities according to the current legislation. A list of the documents, which are the basis for the investment decision-making of national investment budget funds, is adducted. Identified the tools with which the regulation of the conditions of investment activity are carried out (effects on private investment decisions), and factors that affect the investment policy of the state. The classification of existing regulatory acts on the grounds of types of investment relations is determined, specifically, regulative: the main elements of investment relations, investment relations of professional subjects of the investment activity; investment relations of the nonprofessional subjects of the investment activity; investment relations involving the state and local governments; foreign investment in Ukraine; investments from Ukraine; investment activity in selected industries of the economy of Ukraine; investment activity in special (free) economic zones of Ukraine; the mode of investment activity in the territories of priority development; modes of investment activities in the technology parks of Ukraine. Identified the stages of the becoming of public regulation of the foreign investment in Ukraine.

Keywords: investment, investment activity, public regulation of investment activities, investment relations.

Постановка проблеми

В умовах структурної перебудови економіки України виключно важливого значення набуває активізація інвестиційної діяльності. Результати фундаментальних досліджень українських та зарубіжних вчених однозначно свідчать про те, що процеси економічного росту обумовлюються обсягом і темпами зростання інвестицій, їх структурою та якісними характеристиками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженню державного регулювання умов інвестиційної діяльності приділяли увагу вітчизняні вчені: С. Біла [2], В. Бондарчук [4],

Л. Дідьківська [9], Л. Головка [9], Г. Фединяк [32], Л. Фединяк [32] та інші. За кордоном цими проблемами займалися: О. Белоусова [1], И. Гришина [6], И. Громико [7], Н. Дороніна [10, 11], Д. Лабін [19], В. Лисиця [20], М. Лукінська [21], Л. Новоселова [23], И. Сошников [30], О. Сухарев [31] та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми

Аналіз наукових публікацій свідчить, що поряд із значною кількістю розробок з питань формування умов інвестиційної діяльності недостатньо уваги надається оцінці процесу та етапам державного регулювання у цій сфері в Україні.

Мета

Дати оцінку процесу та етапам становлення державного регулювання умов інвестиційної діяльності в Україні.

Викладення основного матеріалу

Інвестиції являють собою вкладення капіталу у всіх його формах з метою забезпечення його зростання у майбутньому, отримання поточного доходу або вирішення певних соціальних завдань. Тобто інвестор відмовляється від задоволення своїх потреб у розрахунку на очікуване задоволення їх у майбутньому, але вже в більших розмірах [33].

У найбільше широкому трактуванні інвестиції представляють собою вкладання капіталу з метою наступного його збільшення. При цьому приріст капіталу повинен бути достатнім, щоб компенсувати інвестору відмову від використання наявних засобів на споживання в поточному періоді, винагородити його за ризик, відшкодувати втрати від інфляції в майбутньому періоді.

Згідно із Законом України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII [15], інвестиційна діяльність розглядається як сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Вона включає:

- *інвестування*, яке здійснюється громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, спілками і товариствами, а також громадськими і релігійними організаціями, іншими юридичними особами, заснованими на колективній власності;
- *державне інвестування*, яке здійснюється органами влади і управління України, АР Крим, місцевими Радами народних депутатів за рахунок коштів бюджетів, позабюджетних фондів і позичкових коштів, а також державними підприємствами і установами за рахунок власних і позичкових коштів;
- *іноземне інвестування*, яке здійснюється іноземними громадянами, юридичними особами та державами;
- *спільне інвестування*, яке здійснюється громадянами та юридичними особами України та іноземних держав [15].

Згідно з чинним законодавством, розрізняють такі об'єкти інвестиційної діяльності [15]: кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери; рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності); майнові права, що випливають з авторського права, досвід та інші інтелектуальні цінності; сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих («ноу-хау»); права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права; інші цінності.

Учасниками інвестиційної діяльності за Законом можуть бути громадяни та юридичні особи України, інших держав, які забезпечують реалізацію інвестицій як виконавці замовлень або на підставі доручення інвестора. Інвестори – суб'єкти інвестиційної діяльності, які приймають рішення про вкладення власних, позичкових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування.

На регіональному рівні інвестиційна діяльність може здійснюватись на основі різних джерел фінансування – державних, комунальних, приватних. Розглядаючи в цілому регіональне інвестування, особливо за недостатності його бюджетного забезпечення, на наш погляд, необхідно враховувати всю сукупність його можливих джерел, оскільки тільки комплексність їх використання дає змогу забезпечити сталий економічний розвиток та зростання добробуту територіальної громади.

Згідно із Законом України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII [15], державне регулювання інвестиційної діяльності включає *управління державними інвестиціями та регулювання умов інвестиційної діяльності і контроль за її здійсненням усіма інвесторами та учасниками інвестиційної діяльності*.

Державне управління інвестиціями, яке здійснюється центральними та місцевими органами державної влади, передбачає: *прогнозування, планування та програмування розвитку національної економіки, її окремих елементів; формування бюджету, передбачення у ньому обсягів*

державного фінансування; планування централізованих державних засобів; розміщення держ-контрактів і контроль за їх виконанням; визначення умов реалізації інвестиційних проєктів та їхню експертизу; проведення інвестиційної діяльності (інвестування бюджетних, позабюджетних та інших коштів, призначених для цих цілей).

Керують державними інвестиціями загальнодержавні та місцеві органи державної влади. Єдину державну політику у сфері інвестиційної діяльності визначає Верховна Рада, яка: *створює законодавчу базу для сфери інвестиційної діяльності; затверджує пріоритетні напрями інвестиційної діяльності; визначає обсяги асигнувань для фінансової підтримки інвестиційної діяльності в межах Державного бюджету України.* Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні й районні ради відповідно до їх компетенції затверджують регіональні інвестиційні програми та визначають кошти із своїх бюджетів.

Реалізацію державної політики у сфері інвестиційної діяльності забезпечує Кабінет Міністрів України та інші центральні органи виконавчої влади. Так, проблеми регулювання інвестиційної діяльності та розвитку будівельного комплексу вирішують Міністерство економіки України, Державний комітет у справах будівництва, архітектури та житлової політики, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку. У складі Міністерства економіки України є відділ будівельного комплексу та промисловості будівельних матеріалів, а в його складі функціонує управління з реалізації інвестиційних програм і державного замовлення. Це управління планує виконання конкретних дій щодо інвестування бюджетних і позабюджетних коштів.

Основою для прийняття рішення про інвестування загальнодержавних бюджетних коштів є: *прогнози економічного і соціального розвитку України; схеми розвитку і розміщення продуктивних сил; цільові науково-технічні і комплексні програми; техніко-економічні обґрунтування доцільності таких інвестицій.*

У процесі формування Державної програми економічного і соціального розвитку України Міністерство економіки України розробляє і подає урядові всі розрахунки з інвестицій, у

тому числі їхній розподіл за напрямками, між міністерствами та відомствами.

Міністерства та відомства конкретизують висновки щодо ризику та обсягів інвестицій за відповідними програмами, напрямками та об'єктами і забезпечують цільове використання державних коштів через виконання завдань державного замовлення (державного контракту) на умовах тендеру.

При цьому усі інвестиційні програми і проєкти будівництва, які здійснюються із залученням бюджетних коштів, а також коштів державних підприємств, закладів та організацій, підлягають обов'язковій державній експертизі. Вона виконується комплексно спеціалізованою державною організацією за розпорядженням Кабінету Міністрів України.

До місцевих органів державної влади, які керують державними інвестиціями, відносяться місцеві Ради народних депутатів та місцеві державні адміністрації, їх управління та відділи, а також регіональні консультативні ради з питань іноземних інвестицій при обласних державних адміністраціях.

Державні інвестиції фінансуються за рахунок: державного бюджету; прибутків державних підприємств; емісії грошей; випуску внутрішніх державних позик; зовнішніх позик уряду.

Регулювання умов інвестиційної діяльності (вплив на приватні інвестиційні рішення) здійснюється за допомогою макро- та мікроекономічних, інституційних інструментів. Макроекономічні важелі визначають загальноекономічний клімат інвестицій (ставка облікового процента, рівень інфляції, темпи розвитку, розмір дефіциту державного бюджету, способи його фінансування, зовнішньоекономічний режим тощо). Мікроекономічні інструменти – це засоби впливу держави на окремі галузі, сфери або окремі складові інвестицій (податкові ставки, норми амортизації, пільгові кредити, гарантії і т. ін.). Інституційні інструменти дають можливість узгодити дії інвесторів і створюють умови для проведення інвестиційної діяльності у найоптимальнішому режимі (макроекономічне прогнозування, планування та програмування, інформаційні системи, а також державні органи інвестиційної політики, об'єднання підприємців тощо) [9].

Контроль за інвесторами і учасниками інвестиційної діяльності включає: *контроль за цільовими результатами інвестицій; нагляд за діяльністю фінансових закладів; введення Державного реєстру фінансових закладів; ліцензування діяльності; застосування засобів примусових дій у наслідок порушень вимог законодавства; прийняття рішення щодо банкрутства або ліквідації учасників інвестиційної діяльності; збір статистичної звітності щодо здійснення інвестицій.*

Метою державного регулювання інвестиційної діяльності є реалізація економічної, науково-технічної і соціальної політики держави, а також створення пільгових умов інвесторам, які здійснюють інвестиційну діяльність у найбільш важливих напрямках [15].

Згідно з Господарським кодексом України, інвестиційна політика спрямована на створення суб'єктам господарювання необхідних умов для залучення і концентрації коштів на потреби розширеного відтворення основних засобів виробництва, переважно у галузях, розвиток яких визначено як пріоритети структурно-галузевої політики, а також забезпечення ефективного і відповідального використання цих коштів та здійснення контролю за ним [5].

Факторами, що впливають на інвестиційну політику держави, є: рівень розвитку економіки в цілому; структура економіки та завдання щодо її удосконалення; стан основних виробничих фондів, ефективність їх використання; рівень науково-технічного розвитку країни; фінансові можливості, тип та ефективність державного управління; ступінь розвитку інститутів ринкової інфраструктури [9].

Принципи регулювання інвестиційної діяльності закладено у відповідній Концепції, яка була затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 1995 р. № 384 з метою створення конкурентного середовища, реалізації Програми структурної перебудови економіки України та визначення пріоритетного спрямування інвестицій [27].

На виконання статті 1 Указу Президента України від 12 липня 2001 р. № 512 «Про заходи щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні» [5] Кабінет Міністрів України своєю постановою № 1801 від 28 грудня 2001 р. затвердив Програму розвитку інвестиційної

діяльності на 2002–2010 роки [26], яка із змінами діє і сьогодні.

До нормативно-правих документів, які регулюють інвестиційну діяльність, також необхідно віднести Закон України «Про державні цільові програми» від 18 березня 2004 року № 1621-IV [13]; Розпорядження Кабінету Міністрів «Про схвалення Програми "Інвестиційний імідж України"» від 17 серпня 2002 р. [29]; Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку державного фінансування капітального будівництва» від 27 грудня 2001 р. № 1764 [25]; Постанову Кабінету Міністрів України «Про Порядок проведення на конкурсних засадах оцінки та відбору інвестиційних проектів, що передбачають залучення коштів державного бюджету» від 25 листопада 1999 р. № 2145 [28].

Крім перелічених вище нормативно-правих актів, регулювання іноземного інвестування в Україні здійснюється на підставі правової бази, яка нараховує більш ніж 60 нормативно-законодавчих актів і постійно змінюється. Це свідчить про те, що в нинішній моделі інвестиційного процесу, яка формується сьогодні, досить велика увага приділяється іноземним інвестиціям.

У 1998 році прийнято низку Законів України та указів Президента України щодо створення спеціальних (вільних) економічних зон (СЕЗ) різних типів та запровадження спеціальних режимів інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку (ТПР). В межах СЕЗ та ТПР були впроваджені пільги для інвесторів, згідно з якими передбачається за певних умов звільнення їх від окремих податків на визначений термін.

Для аналізу інвестиційного законодавства доцільно здійснити класифікацію існуючих нормативно-правових актів за ознаками типів інвестиційних відносин, а саме, які регулюють: *основні елементи інвестиційних відносин; інвестиційні відносини професійних суб'єктів інвестиційної діяльності; інвестиційні відносини непрофесійних суб'єктів інвестиційної діяльності; інвестиційні відносини за участю держави і органів місцевого самоврядування; іноземне інвестування в Україні; інвестування із України; інвестиційну діяльність в окремих галузях економіки України; інвестиційну діяльність в*

спеціальних (вільних) економічних зонах України; режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку; режими інвестиційної діяльності у рамках технопарків України.

Особливим є механізм державного регулювання інвестиційною діяльністю в *спеціальних (вільних) економічних зонах та територіях пріоритетного розвитку.*

Спеціальна (вільна) економічна зона (СЕЗ) представляє собою частину території України, на якій устанавлюється і діє спеціальний правовий режим економічної діяльності і порядок застосування і дії законодавства України. Тут вводяться пільгові митні, валютно-фінансові, податкові та інші умови економічної діяльності національних та іноземних юридичних і фізичних осіб.

Залежно від господарської спрямованості та економіко-правових умов діяльності можуть створюватися наступні СЕЗ: *технологічні парки; технополіси; зовнішньоторговельні зони; комплексні виробничі зони; науково-технічні зони; туристично-рекреаційні зони; банківсько-страхові (офшорні) зони; зони прикордонної торгівлі.*

Державне регулювання діяльності спеціальних (вільних) економічних зон здійснюють регіональні органи державної виконавчої влади України.

Судові, арбітражні та інші правоохоронні органи, а також органи контролю за дотриманням екологічних, санітарних та інших норм враховують при здійсненні своїх функцій законодавчі акти щодо конкретної спеціальної (вільної) економічної зони.

Території пріоритетного розвитку (ТПР) – це такі території, для яких окремо визначаються пріоритетні види економічної діяльності та вводиться спеціальний режим інвестиційної діяльності з метою залучення інвестицій та забезпечення соціально-економічного розвитку регіону.

Згідно з Положенням про критерії визначення пріоритетних видів економічної діяльності у спеціальних (вільних) економічних зонах і на територіях із спеціальним режимом інвестиційної діяльності, затвердженим Міністерством економіки України і Міністерством фінансів України від 14 березня 2000 року

№ 8/51 [22], розрізняють території пріоритетного розвитку, де:

- *ключовим напрямком є вирішення трудових проблем;*
- *основним завданням є термінова зміна галузевої структури господарства регіону;*
- *необхідно у найкоротший строк застосувати її виробничий та ресурсний потенціал.*

Державне регулювання спеціальним режимом інвестиційної діяльності на території пріоритетного розвитку здійснює Рада з питань спеціального режиму інвестиційної діяльності.

Одним з інструментів залучення інвестицій до окремих регіонів, що застосовувався на державному рівні протягом останніх років, є запровадження спеціального режиму інвестування.

Протягом 1998–2000 рр. в Україні створено 11 спеціальних (вільних) економічних зон (СЕЗ) та запроваджено спеціальний режим інвестиційної діяльності на 66-и територіях пріоритетного розвитку (ТПР) у 9-и регіонах країни (в Автономній Республіці Крим, Волинській, Донецькій, Закарпатській, Житомирській, Луганській, Чернігівській, Харківській та Сумській областях), що охоплює понад 90 адміністративних районів та міст, або 10 % території країни, створено 8 технопарків.

Головною метою запровадження спеціального режиму інвестування на цих територіях є залучення інвестицій у регіони, де виникли гострі соціальні проблеми, пов'язані зі структурними змінами (Донецька, Луганська, Сумська, Львівська, Волинська), регіони, які постраждали від наслідків Чорнобильської катастрофи (Житомирська, Чернігівська), регіони з наявним високим науково-технічним потенціалом (Харківська). Спеціальні економічні зони мають підвищити насамперед експортну зорієнтованість виробництва на визначених територіях та створити сприятливі умови для розвитку транзитного потенціалу країни.

Становлення державного регулювання іноземного інвестування умовно можливо розділити на *п'ять етапів. Перший етап* включає період з 1991–1992 рр. – періоду коли діяли Закони України «Про захист іноземних інвестицій» (1991 р.) та «Про іноземні інвестиції» (1992 р.). В останньому були закладені два блоки питань, які склали його новизну та основ-

ний зміст. *Перший* – гарантії іноземним інвесторам від зміни законодавства на 10 років, механізми відшкодування заподіяної шкоди, у тому числі і моральної [14]. *Другий* – власно пільги (щодо ПДВ і податку на прибуток) [16].

Але ж в силу багатьох факторів (невизначеності вимог щодо параметрів іноземної інвестиції, реальний режим застосування законодавства, адміністративний режим регулювання з боку багатьох державних органів, недоступність кредитних ресурсів, криміналізація економіки тощо), більшість іноземних інвестицій є репатріацією нелегально вивезеної із України іноземної валюти, за рахунок якої у офшорних зонах реєструвалися підприємства і відкривалися їх банківські рахунки.

Таким чином, ідея залучення іноземних інвестицій після прийняття Закону України «Про іноземні інвестиції» по суті не спрацювала.

Другий етап державного регулювання іноземного інвестування почався у 1993 році після виходу Декрету Кабінету Міністрів України «Про режим іноземного інвестування». В цьому Декреті вже найшли відображення кваліфікаційні критерії інвестицій (20%-ва доля уставного фонду, але ж не менш 50 або 100 тисяч доларів США залежно від виду діяльності). Іншими нововведеннями було скорочення існуючих пільг та перетворення десятирічної гарантії від зміни всього законодавства на десятирічну гарантію від зміни лише законодавства про гарантії, що згодом спричинило судові тяжби між підприємствами з іноземними інвестиціями і податковими органами.

Третій етап почався із прийняттям у 1996 році Закону України «Про режим іноземного інвестування» [17], в якому по суті було покінчено із податковими пільгами для заново створюваних підприємств. Залишились лише можливість безмитного ввозу рухомого майна та вивозу відповідної долі прибутку іноземного інвестора. Але ж для підприємств, які були створені під час «першого етапу» регулювання, пільги залишились. При цьому склалася така ситуація, коли підприємства, які були створені у 1992–1993 роках в деяких сегментах ринку, а саме ввіз і торгівля нафтопродуктами і продуктами харчування, отримали суттєві конкурентні переваги. У зв'язку з чим у 2000 році з'я-

вився Закон України «Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна і засобів вітчизняного походження», сутність якого полягала в бажанні поставити крапку в історії залишених пільг певних підприємств з іноземними інвестиціями і багатьох судових процесів з цього приводу [18].

Таким чином, у 2000 році держава офіційно відмовилась від тих гарантій, які були надані підприємствам з іноземними інвестиціями на 10 років у 1992–1993 роках.

Тому, *четвертий етап* по суті почався з 2000 року, коли акцент у державній інвестиційній політиці змістився у площину активного створення спеціальних (вільних) економічних зон, а також територій із пріоритетним розвитком, де створювалися рівні умови залучення інвестицій як для вітчизняних, так і для іноземних інвесторів.

П'ятий етап, на наш погляд, почався із 2005 року, після набрання чинності Закону України «Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2005 рік" та деяких інших законодавчих актів» від 25 березня 2005 року № 2505-IV [12], шляхом скасування пільгового режиму діяльності національних та іноземних юридичних і фізичних осіб, які працювали на територіях спеціальних (вільних) економічних зон та на територіях пріоритетного розвитку. Це спричинило цілу низку негативних наслідків, серед яких, зокрема: відтік інвестицій, скорочення обсягів виробництва, зменшення робочих місць. Фактична ліквідація СЕЗ найбільше вразила новостворені підприємства, які не встигли провести реконструкцію, придбати обладнання та збільшити обсяг виробництва. Таким чином, знищення всіх СЕЗ та ТПР незалежно від ефективності їх роботи, рівня виконання умов контрактів на реалізацію інвестиційних проєктів завдало значних втрат репутації держави в очах світової спільноти.

Підсумовуючи вищенаведене, треба відмітити, що з самого початку економічних реформ в Україні так і не було створено стабільного законодавчого регулювання іноземного інвестування. Тому основна проблема у цій сфері – часті й непередбачувані зміни вимог законодавчих і підзаконних актів.

На сьогодні регулювання іноземних інвестицій досі здійснюється за допомогою Закону України «Про режим іноземного інвестування», який був прийнятий у квітні 1996 року. Тому об'єктами державного регулювання іноземного інвестування є: *визначення іноземного інвестора, видів і форм іноземних інвестицій, участь у власності, антимонопольні заходи, амортизаційна політика, трансферт прибутку іноземного інвестора, вимоги щодо результатів діяльності іноземного інвестора, система інвестиційних пільг та обмежень у рамках спеціальних (вільних) економічних зон, а також територій із пріоритетним розвитком, проведення державної експертизи інвестиційних програм, гарантії щодо прав іноземного інвестора* [17].

Окрім національного законодавства, діяльність іноземного інвестора регулюється деякими міжнародними актами, зокрема: *Звід принципів і правил з обмеження ділової практики ЮНКТАД, Міжнародний кодекс поведінки при передачі технологій ЮНКТАД, Кодекс поведінки ТНК ООН, Андський пакт, Принципи дії ОЕСР тощо*. Так, ще у 1976 році Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) ухвалила Декларацію про міжнародні капіталовкладення та багатонаціональні підприємства. Цим документом рекомендується країнам – членам ОЕСР надавати підприємствам з іноземними інвестиціями режим відповідно до законодавства країни, що приймає, але ж не гірший за існуючого, а також ура-

ховувати норми міжнародного права і міжнародних договорів. Розв'язання спорів здійснюється Міжнародним центром урегулювання інвестиційних спорів, створеним у 1965 році [32].

Суттєво впливають на іноземне інвестування процеси приватизації. Світовий досвід переконує, що внесення прямих іноземних інвестицій через купівлю чи приватизацію відбувається частіше, ніж створення нових підприємств.

Особливе питання – пільги. В світі існують біля 40 видів пільг та заохочень, що встановлюються у різних країнах для іноземних інвесторів. Особливо значний обсяг цих пільг надається у офшорних зонах. Пільги надаються з метою стимулювання регіонального розвитку, залучення фірм до участі у загальнонаціональних програмах та проектах, розвитку науководослідних робіт, подолання безробіття, підвищення фінансового забезпечення держави.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку

Таким чином, визначальним завданням органів державної влади в інвестиційній діяльності є створення рівних умов для ведення бізнесу та інвестування економіки України суб'єктами господарювання різної форми власності, здійснення процесу інвестування на прозорих та цивілізованих засадах, поліпшення структури інвестиційних джерел.

Література

1. Белоусова, О. Угрозы и риски при формировании инвестиционной политики государства [Текст] / О. Белоусова // Инвестиции в России. – 2008. – № 8. – С. 22–30.
2. Біла, С. Проблеми створення сприятливого інвестиційного клімату в процесі структурних перетворень економіки України [Текст] / С. Біла // Вісник УАДУ. – 1999. – № 2. – С. 95–106.
3. Регіональний вимір соціально-економічного розвитку і засади нової регіональної політики [Текст] : Аналітична доповідь / С. О. Біла, О. В. Шевченко, М. О. Кущнір та ін. – К. : НІСД, 2013. – 82 с.
4. Бондарчук, В. Д. Функціонування механізмів державного управління інвестуванням інноваційної діяльності регіону [Текст] / В. Д. Бондар-

References

1. Belousova, O. Danger and risk under formation of investment policy of state. In: *Investment in Russia*, 2008, Number 8, p. 22–30. (in Russian)
2. Bila, S. The problems of creation of congenial investment climate in the process of structural transformation of economy of Ukraine. In: *Visnyk UADU*, 1999, Number 2, p. 95–106. (in Ukrainian)
3. Bila, S. O.; Shevchenko, O. V.; Kushnir, M. O. et al. Regional measure of social and economic development and measures of advanced regional policy: Analytical report. Kyiv: NISD, 2013. 82 p. (in Ukrainian)
4. Bondarchuk, V. D. Operation of mechanism of state management of investment of innovative activity of region. In: *Investment: practice and experience*, 2010, Number 5, p. 29–32. (in Ukrainian)

- чук // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 5. – С. 29–32.
5. Господарський кодекс України [Текст] : Кодекс від 16.01.2003 № 436IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – С. 400–462 ; № 19–20. – С. 464–510 ; № 21–22. – С. 512–558.
 6. Гришина, И. Региональные приоритеты активизации частного инвестирования в России [Текст] / И. Гришина // Инвестиции в России. 2008. – № 7. – С. 3–9.
 7. Громыко, И. Инвестиционный фонд: новые возможности для регионов [Текст] / И. Громыко, Е. Зусман // Корпоративный юрист. – 2008. – № 10. – С. 68.
 8. Давыдова, Л. В. Формирование стратегии развития инвестиционного потенциала региона на основе оценки инвестиционных процессов [Текст] / Л. В. Давыдова, С. В. Ильминская // Региональная экономика: теория и практика. – 2007. – № 1. – С. 17–27.
 9. Дідківська, Л. І. Державне регулювання економіки [Текст] : навч. посіб. / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. – К. : Знання-Прес, 2000. – 209 с.
 10. Доронина, Н. Г. Международный договор как источник правового регулирования инвестиций [Текст] / Н. Г. Доронина // Регулирование инвестиций в международном частном праве : материалы конференции, Москва, 30 октября 2007 г. / Институт законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве РФ ; отв. ред. Н. Г. Доронина и др. – М. : Юриспруденция, 2008. – С. 44–46.
 11. Доронина, Н. Г. Национальное законодательство и международное право как регуляторы иностранных инвестиций [Текст] / Н. Г. Доронина // Цивилист : Научно-практический журнал. – 2009. – № 2. – С. 23–25.
 12. Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2005 рік» [Текст] : Закон України від 25.03.2005 № 2505-IV // Офіційний вісник України. – 2005. – № 13. – С. 57–273.
 13. Про державні цільові програми [Текст] : Закон України від 18 березня 2004 року № 1621-IV // Офіційний вісник України. – 2004. – № 14. – С. 13–21.
 14. Про захист іноземних інвестицій [Текст] : Закон України від 10.09.1991 № 1540а-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 46. – С. 1321.
 15. Про інвестиційну діяльність [Текст] : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47. – С. 1351–1359.
 16. Про іноземні інвестиції [Текст] : Закон України від 13.03.1992 № 2198-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 26. – С. 819–832.
 17. Про режим іноземного інвестування [Текст] : Закон України від 19.03.96 №94/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 19. – С. 229–236.
 5. Ukraine code No. 436-IV dated back to January, 16, 2003 «Economic Code of Ukraine». In: *Register of the Parliament of Ukraine*, 2003, Number 18, p. 400–462; Number 19–20, p. 464–510; Number 21–22, p. 512–558. (in Ukrainian)
 6. Grishina, I. Regional priorities of activation of private investment in Russia. In: *Investment in Russia*, 2008, Number 7, p. 3–9. (in Russian)
 7. Gromyko, I.; Zusman, E. Investment fund: new opportunities for regions. In: *In-house lawyer*, 2008, Number 10, p. 68. (in Russian)
 8. Davydova, L. V.; Ilminskaia, S. V. Formation of strategy development of investment potential of region on the basis of valuation of investment processes. In: *Regional economy: theory and practice*, 2007, Number 1, p. 17–27. (in Russian)
 9. Didkivska, L. I.; Golovko, L. S. State regulation of economy. Tutorial. Kyiv: Knowledge-Press, 2000. 209 p. (in Ukrainian)
 10. Doronina, N. G. International agreement as source of legal regulation of investment. In: *Regulation of investment in international private law: conference materials, Moscow, the 30th of October, 2007.* / Edited by N. G. Doronin et al. Moscow: Jurisprudence, 2008, p. 44–46. (in Russian)
 11. Doronina, N. G. Domestic law and international right as regulator of foreign investments. In: *Zhivilist*, 2009, Number 2, p. 23–25. (in Russian)
 12. Law of Ukraine No. 2505-IV dated back to March 25, 2005 «About introduction of alterations to the Act of Ukraine "About government budget for the period on 2005"». In: *Official Bulletin of Ukraine*, 2005, Number 13, p. 57–273. (in Ukrainian)
 13. Law of Ukraine No. 1621-IV dated back to March 18, 2004 «State purpose-oriented programmes». In: *Official Bulletin of Ukraine*, 2004, Number 14, p. 13–21. (in Ukrainian)
 14. Law of Ukraine No. 1540a-XII dated back to September 10, 1991 «Security of foreign investment». In: *Register of the Parliament of Ukraine*, 1991, Number 46, p. 1321. (in Ukrainian)
 15. Law of Ukraine No. 1560-XII dated back to September 18, 1991 «About investment activity». In: *Register of the Parliament of Ukraine*, 1991, Number 47, p. 1351–1359. (in Ukrainian)
 16. Law of Ukraine No. 2198-XII dated back to March 13, 1992 «About foreign investment». In: *Register of the Parliament of Ukraine*, 1992, Number 26, p. 819–832. (in Ukrainian)
 17. Law of Ukraine No. 94/96-BP dated back to March 19, 1996 «About regulations of foreign investment». In: *Register of the Parliament of Ukraine*, 1996, Number 19, p. 229–236. (in Ukrainian)
 18. Law of Ukraine No. 1457 dated back to February 17, 2000 «About taking out discrimination in assessed taxation of performer of entrepreneurial activities, which were created using property and measures of domestic growth». In: *Register of the Parliament of Ukraine*, 2000, Number 12, p. 158–159. (in Ukrainian)

18. Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна і засобів вітчизняного походження [Текст] : Закон України від 17 лютого 2000 р. № 1457 // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 12. – С. 158–159.
19. Лабин, Д. К. Правовая природа отношений между иностранным инвестором и государством в соответствии с двусторонними инвестиционными соглашениями [Текст] / Д. К. Лабин // Международное право. – 2008. – № 4(36). – С. 33–34.
20. Лисица, В. Правовое регулирование иностранных инвестиций в странах Северной и Южной Америки [Текст] / В. Лисица / Инвестиции в России. – 2007. – № 7. – С. 12–18.
21. Лукинская, М. П. Особенности регулирования инвестиционной деятельности в праве ЕС [Текст] / М. П. Лукинская // Евразийский юридический журнал. – № 5(36). – 2011. – С. 57–61.
22. Про затвердження Положення про критерії визначення пріоритетних видів економічної діяльності в спеціальних (вільних) економічних зонах та на територіях зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності і порядок їх застосування [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства економіки України та Міністерства фінансів України від 14 березня 2000 р. № 28/51 // МЕГА-НаУ : Професійна юридична система. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1027.177.2&nobreak=1>.
23. Новоселова, Л. Новейшие проблемы государственного регулирования инвестиционной сферы в КНР [Текст] / Л. Новоселова // Российский экономический журнал. – 2007. – № 11–12. – С. 62–73.
24. Письмаченко, Л. М. Стан та проблеми розвитку регіональної інвестиційної політики / Л. М. Письмаченко [Електронний ресурс] // Державне управління: удосконалення та розвиток : Електронний наук. фаховий журн. – 2010. – № 2. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=96>.
25. Про затвердження Порядку державного фінансування капітального будівництва [Текст] : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 № 1764 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 52. – С. 134.
26. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002–2010 роки [Текст] : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2001 № 1801 р. // Офіційний вісник України. – 2002. – № 12. – С. 29.
27. Про Концепцію регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 1995 р. № 384 // Верховна рада України : Офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/384-95-%D0%BF>.
19. Labin, D. K. Legal nature of relation between foreign investor and state according to the bilateral investment agreement. In: *International law*, 2008, Number 4(36), p. 33–34. (in Russian)
20. Lisitsa, V. Legal regulation of foreign investment in countries of the Americas. In: *Investment in Russia*, 2007, Number 7, p. 12–18. (in Russian)
21. Lukinskaia, M. P. Special aspects of regulation of investment activities in Law of EC. In: *Euroasian Law Magazine*, 2011, Number 5(36), p. 57–61. (in Russian)
22. Order of Ministry of Economic Affairs of Ukraine and the Treasury Department of Ukraine. No. 28/51 dated back to March 14, 2000 «About adoption of situation about criterion of determination of priority-oriented economic activity in special economic zone and in the territory with the special treatment of investment activity and arrangements for their use». Accessed at: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1027.177.2&nobreak=1>. (in Ukrainian)
23. Novoselova, L. Up-to-date problems of state regulations of investment sphere in P.R. China. In: *Russian trade magazine*, 2007, Number 11–12, p. 62–73. (in Russian)
24. Pismachenko, L. M. State and problems of development of regional investment policy. In: *State management: improvement and development*, 2010, Number 2. Accessed at: <http://www.dy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=96>. (in Ukrainian)
25. Resolution Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1764 dated back to December 27, 2001 «About adoption of order of government financing of major construction work». In: *Official Bulletin of Ukraine*, 2001, Number 52, p. 134. (in Ukrainian)
26. Resolution Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1801 dated back to December 28, 2001 «About adoption of programme of development of investment activity for the period of 2002–2010». In: *Official Bulletin of Ukraine*, 2002, Number 12, p. 29. (in Ukrainian)
27. Resolution Cabinet of Ministers of Ukraine No. 384 dated back to June 1, 1995 «About conception of regulation of investment activity in the condition of market economy transformation». Accessed at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/384-95-%D0%BF>. (in Ukrainian)
28. Resolution Cabinet of Ministers of Ukraine No. 2145 dated back to November 25, 1999 «Points of order on competitive measures of evaluation and choice of investment projects, which provide intalment of government budget». Accessed at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-99-%D0%BF>. (in Ukrainian)
29. Resolution Cabinet of Ministers of Ukraine No. 477-p dated back to August 17, 2002 «About adoption of programme "Investment image of Ukraine"». Accessed at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/477-2002-%D1%80>. (in Ukrainian)

28. Про Порядок проведення на конкурсних засадах оцінки та відбору інвестиційних проектів, що передбачають залучення коштів державного бюджету [Текст] : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 листопада 1999 р. № 2145 // Верховна рада України : Офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-99-%D0%BF>
29. Про схвалення Програми «Інвестиційний імідж України» [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 р. № 477-р // Верховна рада України : Офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/477-2002-%D1%80>.
30. Сошников, И. В. Классификация инвестиций и формирование инвестиционного рынка в регионах России [Текст] / И. В. Сошников // Региональная экономика: теория и практика. – 2007. – № 3. – С. 20–24.
31. Сухарев, О. Государственное регулирование экономики: инвестиционные аспекты промышленной и региональной политики [Текст] / О. Сухарев // Инвестиции в России. – 2006. – № 1. – С. 26–33.
32. Фединак, Г. С. Міжнародне приватне право [Текст] : навч. посіб. / Г. С. Фединак, Л. С. Фединак. – 2-е вид., допов. – К. : Юрінком Інтер, 2000. – 416 с.
33. Щодо напрямів удосконалення стратегічного управління соціально-економічним розвитком регіону [Електронний ресурс] / Регіональний філіал НІСД у м. Львів // Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/Monitor/Monitor_33/02.htm.
34. Hindelang, S. The EU's Common Investment Policy – Connecting the Dots [Текст] / Hindelang and N. Maydell // European Yearbook of International Economic Law, Special Issue: International Investment Law and EU Law / M. Bungenberg, J. Griebel & S. Hindelang (eds.). – Heidelberg : Springer, 2011. – S. 1–28.
30. Soshnikov, I. V. Classification of investment and formation of investment market in regions of Russia. In: *Regional economy: theory and practice*, 2007, Number 3, p. 20–24. (in Russian)
31. Suharev, O. State regulation of economy: investment aspects of industrial and regional policy. In: *Investment in Russia*, 2006, Number 1, p. 26–33. (in Russian)
32. Fedyniak, G. S.; Fedyniak, L. S. Private international law. Tutorial. Second edition, complemented. Kyiv: Yurinkom Inter, 2000. 416 p. (in Ukrainian)
33. To the direction of improvement of strategy management of social and economical development of region. Accessed at: http://www.niss.gov.ua/Monitor/Monitor_33/02.htm. (in Ukrainian)
34. Hindelang, S.; Maydell, N. The EU's Common Investment Policy – Connecting the Dots. In: *European Yearbook of International Economic Law, Special Issue: International Investment Law and EU Law* / M. Bungenberg, J. Griebel & S. Hindelang (eds.). Heidelberg: Springer, 2011, s. 1–28.

Сілюкова Світлана Миколаївна – аспірант кафедри державного управління та земельного кадастру Класичного приватного університету, м. Запоріжжя. Наукові інтереси: інвестиційна діяльність.

Силукова Светлана Николаевна – аспірант кафедри державного управління та земельного кадастра Класичного приватного університету, г. Запоріжжя. Научні інтереси: інвестиційна діяльність.

Silyukova Svetlana – postgraduate of department of Public administration and Cadastre, Classic Private University, Zaporozhye. Scientific researches: investment activity.